

Д О К Л А Д

ОТ

ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ПО ОКОЛНА СРЕДА

**СЪГЛАСНО ЧЛ. 57, АЛ. 1 ОТ НАРЕДБАТА ЗА ИЗЛЯЗЛОТО ОТ
УПОТРЕБА ЕЛЕКТРИЧЕСКО И ЕЛЕКТРОННО ОБОРУДВАНЕ**

СЪДЪРЖАНИЕ

	Страница
I. ВЪВЕДЕНИЕ.....	2
1. Цели на наредбата.....	2
2. Обхват на наредбата.....	3
3. Задължения на лицата, пускащи на пазара ЕЕО.....	4
4. Отговорности на лицата, пускащи на пазара ЕЕО.....	4
II. ПРЕГЛЕД НА СИТУАЦИЯТА.....	5
III. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ОТ ОРГАНИЗАЦИИТЕ ПО ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ.....	6
IV. КОЛИЧЕСТВЕНИ ДАННИ ВЪВ ВРЪЗКА С ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НАРЕДБАТА ЗА ЕЕО.....	7
1. Пуснато на пазара в страната ЕЕО.....	7
2. Събрано ИУЕЕО от лицата, извършващи дейности по събиране на ИУЕЕО.....	7
3. Предварително третиране, повторна употреба, рециклиране, оползотворяване и/ или обезвреждане на ИУЕЕО.....	8
V. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЦЕЛИТЕ ПО СЪБИРАНЕ.....	9
VI. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЦЕЛИТЕ ПО РЕЦИКЛИРАНЕ.....	9
VII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	10

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Докладът се изготвя съгласно чл. 57, ал. 1 от Наредбата за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (Наредба за ЕЕО), приета с ПМС 56 от 2013 г. (обн. ДВ, бр. 100/2013 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 100/2022 г.).

Наредбата за ЕЕО осигурява пълно транспониране в българското законодателство на изискванията на Директива 2012/19/ЕС относно отпадъци от електрическо и електронно оборудване, на база ангажименти за хармонизиране на националната политика и законодателство в областта на управление на отпадъците с това на ЕС. Наредбата е издадена на основание чл. 13, ал. 1 на *Закона за управление на отпадъците (обн., ДВ, бр. 53/2012 г., посл. изм. и доп., бр. 11/2023 г.)*(ЗУО).

За изготвянето на настоящия доклад са използвани следните източници:

- Лица, пускащи на пазара електрическо и електронно оборудване (ЕЕО) – данни за пуснатото на пазара в страната ЕЕО;
- Оператори на площадки за събиране и съхраняване, съоръжения за предварително третиране и/или на съоръжения за оползотворяване на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) – данни за събраното, предварително третирано и оползотворено ИУЕЕО;
- Организации по оползотворяване на ИУЕЕО - информация за предприетите мерки и действия съгласно чл. 53 от Наредбата за ЕЕО;
- Предприятие за Управление на Дейностите за Опазване на Околната Среда (ПУДООС) - постъпили средства от продуктови такси и предприети мерки;

1. Цели на Наредбата

Наредбата за ЕЕО определя изискванията за пускане на пазара на електрическо и електронно оборудване и за разделното събиране, транспортирането, съхраняването, предварителното третиране, повторната употреба, рециклирането, оползотворяването и/или обезвреждането на ИУЕЕО. Изисквания се определят с цел:

- предотвратяване и намаляване на вредното въздействие върху околната среда и здравето на човека от образуване и управление на ИУЕЕО;
- увеличаване количеството на повторно употребено, рециклирано и оползотворено чрез други операции ИУЕЕО за ограничаване на обезвреждането му;
- предприемане на мерки от лицата, участващи в проектирането, производството, разпространението и потреблението на ЕЕО, както и от лицата, които извършват дейности с ИУЕЕО, за ограничаване на вредното въздействие на ЕЕО през целия му жизнен цикъл и на образуванията от него отпадъци върху човешкото здраве и околната среда.

С Наредбата за електрическо и електронно оборудване се регламентира:

- въвеждането на изисквания за проектиране и маркиране на ЕЕО;
- извършването на дейностите по разделно събиране, транспортиране, съхраняване, предварително третиране, повторна употреба, оползотворяване и/или обезвреждане на ИУЕЕО без риск за човешкото здраве и околната среда;
- информирането на крайните потребители за ролята им в разделното събиране на ИУЕЕО и за наличните системи за разделно събиране;
- случаите и условията за носене на отговорност от първоначалния причинител на ИУЕЕО по цялата верига от неговото събиране до третирането му, както и за споделяне и прехвърляне на отговорността между лицата, участващи във веригата за събиране и третиране на ИУЕЕО;
- мерките, които определят носенето на разширена отговорност от производителите, в т.ч. лицата, които пускат на пазара ЕЕО.

2. Обхват на Наредбата за ЕЕО

Наредбата за ЕЕО се прилага за електрическо и електронно оборудване, попадащо в следните категории:

1. Топлообменно оборудване;
2. Екрани, монитори и оборудване, част от което са екрани с повърхност, по-голяма 100 см²;
3. Лампи;
4. Големи уреди (всеки от външните размери е над 50 см.), включително, но не само:
 - 4а. Домакински уреди; информационно-технологично и телекомуникационно оборудване; потребителско оборудване; осветителни тела; оборудване за възпроизвеждане на звук или образ, музикално оборудване; електрически и електронни инструменти; играчки, уреди за спорт и отдих; медицински изделия; инструменти за мониторинг и контрол; автомати; оборудване за генериране на електрически ток. В тази категория не се включва оборудването, включено в категории 1 – 3;
 - 4б. Фотоволтаични панели;
5. Малки уреди (нито един от външните размери не надвишава 50 см.), включително, но не само:

домакински уреди; потребителско оборудване; осветителни тела; оборудване за възпроизвеждане на звук или образ, музикално оборудване; електрически и електронни инструменти; играчки, уреди за спорт и отдих; медицински изделия; инструменти за мониторинг и контрол; автомати; оборудване за генериране на електрически ток. В тази категория не се включва оборудването, включено в категории 1 – 3 и 6;
6. Малко информационно-технологично и телекомуникационно оборудване (нито един от външните размери не надвишава 50 см).

Наредбата не се прилага за:

- ЕЕО, което е част от друго оборудване, не попадащо в категориите ѝ;
- ЕЕО, използвано за защитата на интересите на Република България, свързани с националната сигурност, както и за производството на оръжия, муниции и други военни материали, предназначени изключително за военни цели;
- ИУЕЕО, което е образувано от предходните два вида ЕЕО;
- електрически лампи с нажежаема жичка;
- оборудване, предназначено за изпращане в космическото пространство;
- големи единици стационарно промишлено оборудване;
- големи неподвижно монтирани инсталации, с изключение на всяко оборудване, което не е специално проектирано и монтирано като част от такива инсталации;
- средства за транспорт на пътници или товари с изключение на електрически двуколесни моторни превозни средства без одобрение на типа;
- извънпътна подвижна техника, която се предоставя изключително за професионални цели;
- оборудване, специално проектирано единствено за целите на научноизследователската и развойната дейност, което се предоставя само между търговци;
- медицински изделия и диагностични медицински изделия инвитро, когато за тези изделия се предполага, че могат да причинят инфектиране преди излизането им от употреба, както и активно имплантируеми медицински изделия.

3. Задължения на лицата, пускащи на пазара ЕЕО

Производителите на ЕЕО и производителите на материали и компоненти за него са задължени да предприемат мерки при проектирането и производството им за улесняване на предварителното третиране и оползотворяването, особено за повторната употреба и рециклирането на ИУЕЕО и материалите и компонентите от него.

Лицата, пускащи на пазара ЕЕО имат задължения, да го маркират с трайна маркировка, с цел минимизиране изхвърлянето на ИУЕЕО в общия поток битови отпадъци, улесняване на неговото разделно събиране и установяване датата на производство или пускане на пазара на ЕЕО. Задължително за ЕЕО, предназначено за употреба в бита, е в инструкциите на уреда да бъде включена информация на български език за:

1. изискването за разделното събиране на ИУЕЕО и забраната за изхвърлянето му в контейнери за смесени битови отпадъци;
2. създадените системи за обратно приемане и събиране на ИУЕЕО;
3. ролята на потребителите в разделното събиране, повторното използване, рециклирането и другите форми на оползотворяване на ИУЕЕО;
4. възможното вредно въздействие върху околната среда и човешкото здраве в резултат на наличие на опасни вещества в ЕЕО;
5. значението на обозначението за забрана за изхвърляне на ИУЕЕО в битовия поток на отпадъците.

Задължение на лицата, извършващи продажба на крайните потребители, е да поставят на видно място в търговските обекти табели, съдържащи информация за:

1. възможностите и начина за обратно приемане в търговския обект на ИУЕЕО, образувано в бита;
2. другите налични места за предаване на ИУЕЕО, образувано в бита;
3. значението на обозначението за забрана за изхвърляне на ИУЕЕО в битовия поток на отпадъците.

4. Отговорности на лицата, пускащи на пазара ЕЕО

Наредбата за ЕЕО въвежда за лицата, пускащи на пазара ЕЕО за употреба в бита, отговорност за изпълнение на количествени цели за разделно събиране, рециклиране и/или оползотворяване на ИУЕЕО.

Лицата, които пускат на пазара ЕЕО, предназначено за употреба извън бита са длъжни да осигурят разделното събиране на цялото количество ИУЕЕО, маркирано и образувано от пуснатите на пазара от него ЕЕО без заплащане от страна на притежателите на ИУЕЕО.

Притежателите на ИУЕЕО, което е образувано от източници извън бита и не е маркирано съгласно изискванията, отговарят за неговото разделно събиране, транспортиране, съхраняване, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане.

Количеството отпадъци, получени след употребата на ЕЕО, което всяко отделно лице е длъжно да събере за изпълнение на задълженията си, е равно на частта от количеството, за което са отговорни всички лица, пускащи на пазара ЕЕО, съответстваща на пазарния му дял в Република България през същата година.

Цялото ИУЕЕО, разделно събрано в съответствие с разпоредбите на Наредбата за ЕЕО, трябва да се предава за повторно използване като цял уред или за предварително третиране, рециклиране и/или оползотворяване.

Изпращането на ИУЕЕО, както и на компоненти, материали и вещества от ИУЕЕО от територията на страната към територията на друга държава - членка на ЕО, и/или изнасянето им с цел оползотворяване, повторна употреба и/или рециклиране, извършено при спазване изискванията на Регламент 1013/2006 за превоз на отпадъци на Европейската общност, се зачита за изпълнение на заложените цели в Наредбата за ЕЕО.

II. ПРЕГЛЕД НА СИТУАЦИЯТА

Наредбата за ЕЕО е изцяло съобразена с въведените в ЗУО принципи на ЕС за покриване на разходите за разделно събиране, предварително третиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъци - „замърсителят плаща” и „отговорност на производителя”. Наредбата дава възможност на лицата, които пускат на пазара ЕЕО да изпълняват задълженията си индивидуално или чрез колективна система.

Организацията по оползотворяване на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване е колективна система за изпълнение на задълженията на своите членове, които са отговорни лица по Наредбата за ЕЕО. През 2021 г. седем организации по оползотворяване на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване притежават разрешение, издадено по реда на глава пета, раздел IV от ЗУО за извършване на дейност – „Грийнтех България“ АД, „Екобултех” АД, „Елтехресурс” АД, „Трансинс технорециклираща компания” АД, „Национална организация по оползотворяване и рециклиране на отпадъци” АД, „Електрооползотворяване“ ЕАД и „Тенеко Рециклинг“ ЕООД.

През 2021 г. няма лица с утвърдени програми за индивидуално изпълнение на целите по Наредбата за ЕЕО.

Лицата, които не изпълняват задълженията си индивидуално и не членуват в ООп, заплащат продуктова такса в Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС), като събраните средства се изразходват за финансиране на екологични проекти в съответствие с Правилника за устройството и дейността на ПУДООС.

На Фигура 1 е представено дяловото разпределение на постъпилите средства в ПУДООС през 2021 г. от продуктови такси по чл. 58 от ЗУО за пуснатите на пазара на Република България електрическо и електронно оборудване, масла, батерии и акумулатори, пневматични гуми, опаковки и моторни превозни средства. Делът на заплатената продуктова такса за пуснатото на пазара електрическо и електронно оборудване възлиза на 3% от общите средства.

Фигура 1

*Полетата със стойност "0" отразяват дялово разпределение по-малко от 1%

Източник: ПУДООС

С Наредбата за ЕЕО се въвежда изискването за регистриране на лицата, които пускат на пазара ЕЕО в публичен регистър, поддържан в ИАОС.

Регистъра се поддържа в електронен вид и всички данни са публично достъпни (http://nwms.government.bg/wms/public/Controler?control=ReadNomenclatureForm&doc_def_id=48¶m_type=2¶m_oop_type=02). Няма такса за регистрация, или други годишни такси (за поддържане на регистъра и др.).

За извършване на дейностите по третиране на ИУЕЕО се изисква разрешение, издадено по реда на чл. 35, ал. 1 от ЗУО или комплексно разрешително, издадено по реда на глава седма, раздел II от *Закон за опазване на околната среда (обн., ДВ, бр 91/2002 г., посл. изм. и доп., бр. 102/2022 г.)* Лицата, извършващи дейности с ИУЕЕО, имат задължение да предоставят годишни отчети в съответствие с изискванията на *Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри.*

III. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ОТ ОРГАНИЗАЦИИТЕ ПО ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ

Организациите по оползотворяване изпълняват задълженията за събиране на ИУЕЕО чрез сключени договори с фирми подизпълнители, които притежават разрешение, издадено по реда на чл. 35 от ЗУО, за дейности по транспортиране и третиране на отпадъци от ИУЕЕО. Основната схема за събиране на ИУЕЕО, образувано от бита, е чрез съдове и указателни табели разположени в търговските обекти, в които домакинствата предават ИУЕЕО. Други разпространени схеми са чрез мобилни събирателни пунктове и събиране на ИУЕЕО по заявка от домакинствата.

Събирането на ИУЕЕО от бита се извършва както в обекти на фирмите, притежаващи разрешение за дейности с ИУЕЕО, така и в търговските обекти за продажба на ЕЕО на крайните потребители, без заплащане от страна на крайните потребители.

Събирането на ИУЕЕО, образувано от ЕЕО, предназначено за употреба извън бита, на мястото на образуването му, е заложено в договора между организациите и дружествата за събиране, притежаващи необходимите разрешителни документи за извършване на дейности с отпадъци.

През 2021 г. организациите по оползотворяване са постигнали заложените цели по оползотворяване/рециклиране на ИУЕЕО.

Събирането на ИУЕЕО от големи генератори на отпадъци като административни, обществени сгради, курортни комплекси и предприятия се извършва чрез мобилни пунктове. Чрез този метод не може да се прогнозира количества и да се събират постоянни количества, за това този метод следва да се разглежда като спомагателен.

За да осигури постоянно количество на ИУЕЕО, постъпващо в системата за разделно събиране, предварително третиране и предаване за повторна употреба и оползотворяване, организациите през 2021 г. са предприели следните мерки:

- сключени са договори за събиране на ИУЕЕО с фирми с доказан опит в областта на разделното събиране и оползотворяване на отпадъци;
- залагане на клаузи в договорите между организациите по оползотворяване и членовете за предварително деклариране на количествата ЕЕО, които ще бъдат пускани на пазара;
- непрекъснато следене и получаване на актуална информация за количествата пуснати на пазара ЕЕО, разделно събрано и третирано ИУЕЕО;
- изплащане на възнаграждения на операторите на пунктове за тон разделно събрано, предварително третирано и предадено за оползотворяване/обезвреждане ИУЕЕО в размер, който покрива разходите и осигурява разумна печалба за дружествата ангажирани със събирането;

- залагане на резервен процент на разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на ИУЕЕО, с цел компенсирание временното намаляване нивата на разделно събиране;
- възможност притежателите на ИУЕЕО да бъдат допълнително финансово стимулирани да предадат старите електронни уреди на организациите.

Предвидените мерки в случай на спад на цените на рециклируемите материали са: буферно складиране на материали от ИУЕЕО до отминаване на негативните влияния върху пазарната цена; следене на състоянието на пазара на рециклируеми материали на различни преработватели; набиране на финансов резерв; при промяна на определен вид материали се залага на увеличена реализация на останалите материали.

В местата за продажби потребителите се информират, чрез поставяне на контейнери с указателни табели, брошури с информация относно възможностите за предаване на ИУЕЕО и обяснения на знака за разделно събиране на ИУЕЕО.

Проведени са кампании за връщане на старите уреди в търговските и други обекти, както и кампании за повишаване на общественото съзнание и популяризиране на събирането и оползотворяването на ИУЕЕО. За целта са използвани средствата за масова информация, различни рекламно-информационни материали, брошури, публикации в интернет.

IV. КОЛИЧЕСТВЕНИ ДАННИ ВЪВ ВРЪЗКА С ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НАРЕДБАТА ЗА ЕЕО

1. Пуснато на пазара в страната електрическо и електронно оборудване

Съгласно допълнителните разпоредби на Наредбата за ЕЕО, „*пускане на пазара на електрическо и електронно оборудване*” е първото му предоставяне на разположение на потребителите срещу заплащане или безплатно с цел неговото използване или употреба.

На интернет страницата на ИАОС е публикувана информацията за пуснатото на пазара ЕЕО по тримесечни периоди, както и обобщена и окончателната годишна справка за пуснатото на пазара ЕЕО.

Въз основа на получените данни от лицата пускащи на пазара ЕЕО, количеството на електрическо и електронно оборудване, пуснато на пазара на Република България за 2021 г. е 109 780,624 т.

2. Събрано ИУЕЕО от лицата, извършващи дейности по събиране на ИУЕЕО

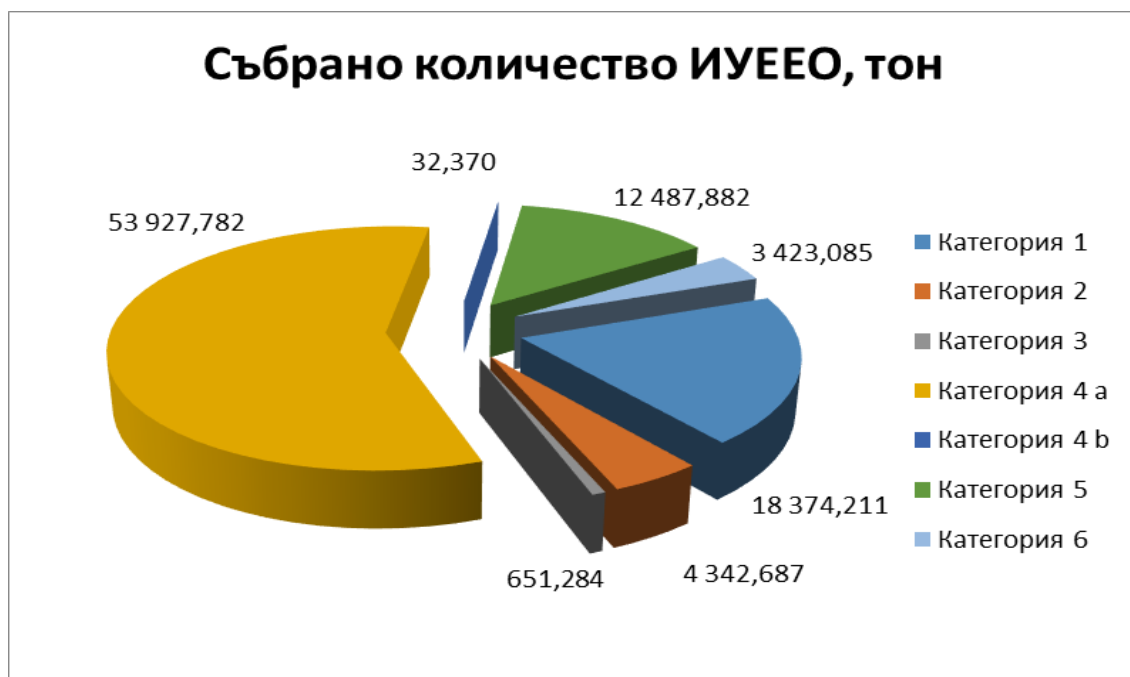
Производителите и вносителите на ЕЕО, създават системи за разделно събиране на ИУЕЕО, като те трябва да осигурят събирането му от крайните потребители.

Лицата, извършващи дейности по събиране, транспортиране и временно съхраняване, трябва да притежават разрешение или регистрационен документ, издадени по реда на чл. 35 от ЗУО или комплексно разрешително издадено по реда на глава седма, раздел II от ЗООС. За събиране на ИУЕЕО в обектите на дистрибуторите и лицата, предлагащи ЕЕО за продажба на крайните потребители, не се изисква разрешение.

Събирането на ИУЕЕО е в зависимост от неговия произход и маркировка - от бита или извън бита, маркирано или немаркирано.

На Фигура 2 е дадено разпределение на събраното ИУЕЕО за 2021 г. по категории ЕЕО, съгласно целите по оползотворяване и повторна употреба и рециклиране на ИУЕЕО.

Фигура 2

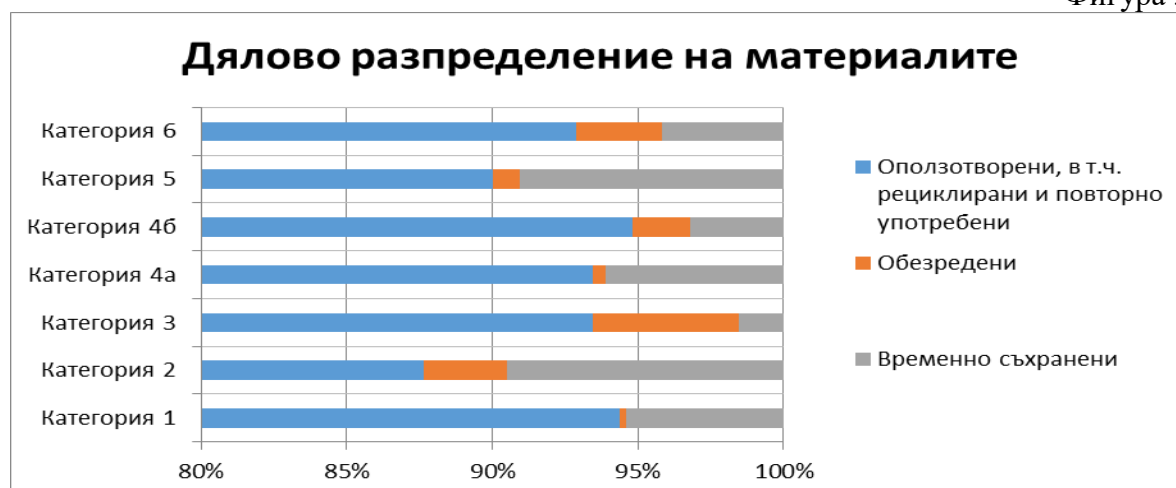
Източник: ИАОС

Запазва се тенденцията от предходните години, като най – голям е делът на събраното ИУЕЕО от категория „Големи уреди“. През 2021 г. за първи път са отчетени и събраните количества от кат. 4 б – Фотоволтаични панели.

3. Предварително третиране, повторна употреба, рециклиране, оползотворяване и/ или обезвреждане на ИУЕЕО

На Фигура 3 е представено съотношението между оползотворените (в т.ч. рециклирани и повторно употребени), обезвредените и временно съхранените материали по категории, получени в резултат на предварителното третиране на ИУЕЕО.

Фигура 3

Източник: ИАОС

През 2021 г. изнесеното извън страната ИУЕЕО с цел оползотворяване и рециклиране, е предимно от категории и „Големи уреди“, „Малки уреди“ и „Малко информационно-технологично и телекомуникационно оборудване“.

V. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЦЕЛИТЕ ПО СЪБИРАНЕ

Наредбата за ЕЕО въвежда количествени цели за разделно събиране, рециклиране и/или оползотворяване на ИУЕЕО. Целите по събиране на ИУЕЕО са регламентирани в чл. 10 от Наредбата за ЕЕО. За периода 1 януари - 31 декември 2020 г. и всяка следваща година целта е 65 на сто от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО, през предходните три години, т.е. при общо количество пуснато на пазара ЕЕО – 258 183,362 т., постигнатата цел за 2021 г. следва да бъде 55 939,73 т. Република България е изпълнила целта си по събиране на ИУЕЕО за горепосочения период, като количеството на събраното излязло от употреба електрическо и електронно оборудване е 93 239,301 т.

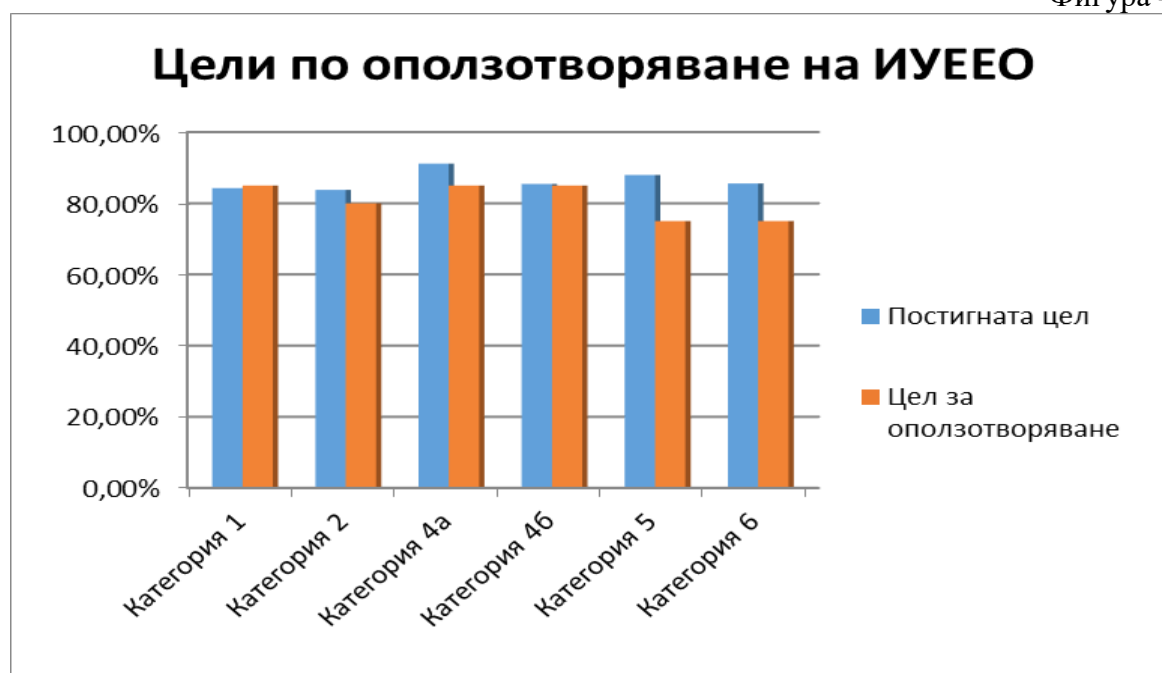
VI. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЦЕЛИТЕ ПО РЕЦИКЛИРАНЕ

Целите по оползотворяване/повторна употреба и рециклиране са регламентирани в чл. 14 от Наредбата за ЕЕО както следва:

1. за ИУЕЕО, попадащо в категории 1 или 4:
 - а) оползотворяване на не по-малко от 85 на сто;
 - б) подготовка за повторна употреба и рециклиране на не по-малко от 80 на сто;
2. за ИУЕЕО, попадащо в категория 2:
 - а) оползотворяване на не по-малко от 80 на сто;
 - б) подготовка за повторна употреба и рециклиране на не по-малко от 70 на сто;
3. за ИУЕЕО, попадащо в категории 5 или 6:
 - а) оползотворяване на не по-малко от 75 на сто;
 - б) подготовка за повторна употреба и рециклиране на не по-малко от 55 на сто;
4. за ИУЕЕО, попадащо в категория 3, се рециклират не по-малко от 80 на сто.

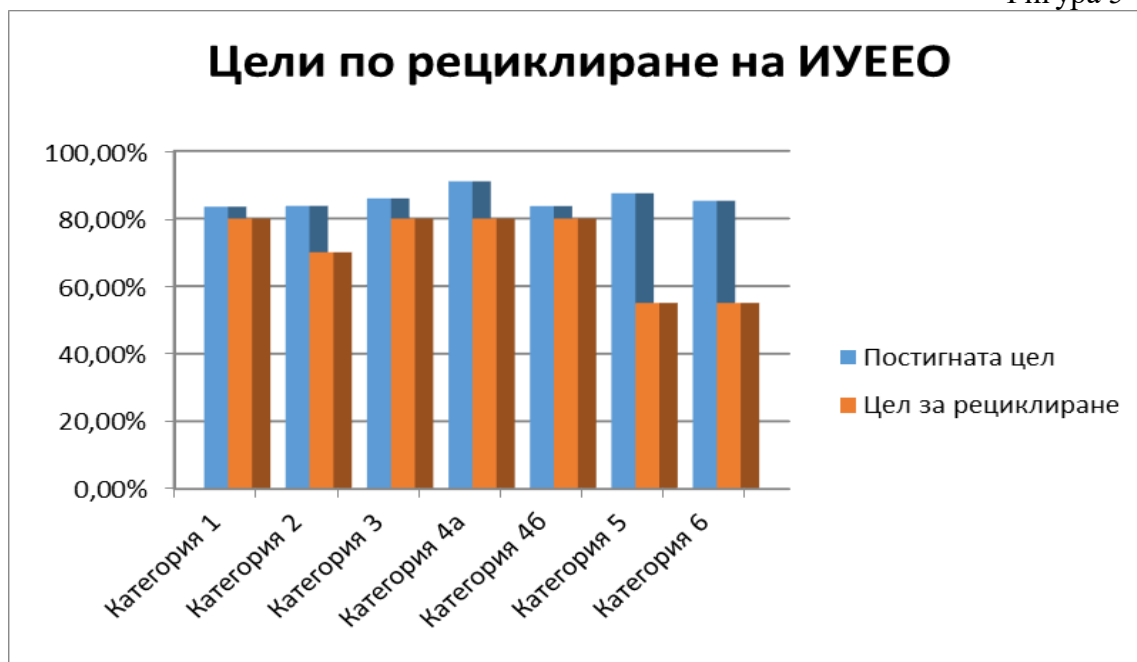
На Фигура 4 и Фигура 5 графично са представени нормативно заложените и постигнатите цели по оползотворяване и по рециклиране на ИУЕЕО за 2021 г.

Фигура 4

Източник: ИАОС

Фигура 5

VII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От информацията за 2021 г. може да се направят следните изводи и заключения:

1. Република България е изпълнила целите си по разделно събиране на ИУЕЕО.
2. Република България е изпълнила целите си по оползотворяване и повторна употреба и рециклиране на ИУЕЕО.
3. Организациите по оползотворяване на ИУЕЕО са изпълнили целите по Наредбата за ЕЕО.
4. На територията на страната няма фирми с утвърдени програми за индивидуално изпълнение на целите по Наредбата за ЕЕО.